

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

Тема: Співпраця у сфері туризму між Україною та Францією: сучасний стан та перспективи

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент IV курсу 410 групи
спеціальності 242 «Туризм»

ОП «Міжнародний туризм»

Студент: Зарубайко А.К.

Керівник: Брик С.Д.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри №_____ від «___»_____2024 р.

Зав. кафедри_____д. геогр. н., доцент Король О. Д.

Чернівці – 2024

Анотація

У дипломній роботі викладені результати дослідження туристичної співпраці між Францією та Україною в даний час та перспективи її розвитку у подальшому. Проаналізований стан розвитку, недоліки та проблеми співпраці між Францією та Україною в сфері туризму, перспективи, напрямки вдосконалення та активізації у майбутньому.

***Ключові слова:** туристична діяльність, туристичні потоки, види туризму, перспективи розвитку, тур, туристичні потоки.*

Summary

The diploma project presents the results of the research of tourism cooperation between France and Ukraine at the present time and the prospects of its development in the future. The state of development, shortcomings and problems of cooperation between France and Ukraine in the field of tourism, prospects, directions for improvement and activation in the future are analyzed.

***Keywords:** tourist activity, tourist flows, types of tourism, development prospects, tour, tourist flows.*

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. Міжнародні потоки між Францією та Україною	7
1.1 Співробітництво між Францією та Україною в туристичній галузі	7
1.2 Аналіз туристичних потоків між Францією та Україною.....	12
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ II. Порівняння туристичної галузі Франції та України	20
2.1 Сучасні тенденції розвитку туризму у Франції та Україні	20
2.2 Ключові види туризму Франції та України	28
2.3 Розвиток туристичної інфраструктури двох країн: порівняння	33
Висновки до розділу 2.....	37
РОЗДІЛ III. Перспективні тури для французів та українців.....	38
3.1. Тур до України для французів.....	38
3.2 Тур до Франції для українців.....	40
Висновки до розділу 3.....	41
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми. Туризм — перспективна галузь в економіці України та дуже потужна у Франції. В першій чверті XXI століття все більше людей надають перевагу туристичним поїздкам як способу пізнання світу, відпочинку. Надходження від міжнародного туризму становить важливу частину в бюджеті Франції, у той же час в Україні ситуація протилежна. Українські туристи охоче відвідують Францію. Натомість в'їзний туризм до України перебуває в занепаді через різні об'єктивні чинники — епідемію COVID-19 та російське вторгнення. Між двома державами існують міцні туристичні зв'язки, значні туристичні підприємства організовують тури з України до Франції, в Україні від 2004 року щорічно проводиться фестиваль “Французька весна”, у Парижі — фестивалі української культури. Двостороння співпраця в різних сферах, у тому числі туристичній, продовжує розвиватися.

Оскільки Франція є одним з центрів та лідерів міжнародного туризму, має великий та успішний досвід подолання кризових явищ, тісні зв'язки з Україною, то розвиток співпраці в туристичній сфері є дуже перспективним. У 2023 році кількість виїздів французьких туристів за кордон досягла допандемічного рівня 2019 року. Однак зростання цін на подорожі викликає занепокоєння туристів з країн Європи. З огляду на це Україна могла б стати привабливим регіоном з більш доступними цінами на туристичні послуги.

Вивчення співпраці в сфері туризму між Україною та Францією дозволило б розробити програми інтенсифікації в'їзного туризму з Франції, а їх реалізація надала б Україні можливості до ширшого залучення та зацікавлення французьких туристів у відвідуванні нашої держави та допомогла українській економіці.

Об'єктом даного дослідження є туристична співпраця між Францією та Україною в даний час та перспективи її розвитку у подальшому.

Предметом даного дослідження є вивчення:

- особливостей співпраці, державної політики у галузі двосторонньої співпраці, шляхів її вдосконалення та інтенсифікації;

- вивчення популярних видів туризму, ресурсного потенціалу, головних туристичних напрямків, їх динаміки;
- виявлення причин недоліків та успіхів, переваг та можливостей розвитку туристичної галузі в двох державах;
- способів активізації туристичного обміну як основи для покращення сучасного стану як самої галузі, так і розвитку української економіки.

Мета роботи. Дослідити стан розвитку, недоліки та проблеми співпраці між Францією та Україною в сфері туризму, з'ясувати перспективи, напрямки вдосконалення, активізації у майбутньому.

У процесі дослідження розв'язувалися наступні завдання:

1. Охарактеризувати стан співпраці у сфері туризму між Україною та Францією. Надати характеристику державній політиці Франції та України, яка стосується співпраці в сфері туризму між двома державами.
2. Проаналізувати туристичні потоки між двома державами.
3. Розглянути головні види туризму обох держав.
4. Виявити сучасні тенденції розвитку туризму обох держав.
6. З'ясувати сильні та слабкі сторони туристичної діяльності обох держав, проблеми.
7. Порівняти сучасний стан розвитку туристичної інфраструктури Франції та України.
8. Визначити перспективи подальшої співпраці та розробити тури для французів та українців.

Методи дослідження. Теоретичною основою дипломної роботи є наукові праці українських та зарубіжних економістів та фахівців з економічної географії.

У дослідженні використано загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) і спеціальнонаукові методи (описовий, історичний, статистичний, прогнозування).

Для написання роботи використано офіційні статистичні дані – з сайту Державної служби статистики України: документи з розділу «Туристична діяльність в Україні», статистичні збірники «Україна у цифрах» за 2018, 2019,

2020 роки. Також використано інформацію з сайту Посольства України у Французькій республіці, Міністерства закордонних справ України, сайту міста Одеса.

При написанні дипломної роботи використано праці українських дослідників: Краєвської О., Присяжнюк Ю., які вивчали питання співпраці України та Європейського Союзу у сфері туризму в політико-правовому аспекті, Бордун О, Шевчук В. щодо втрат туристичного бізнесу в умовах війни, Балджи М.Д., який вивчав транснаціональне співробітництво України та інших держав.

Структура роботи відповідає меті дослідження. Дипломна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, додатків списку використаних джерел та літератури.

РОЗДІЛ I. Міжнародні потоки між Францією та Україною

1.1. Співробітництво між Францією та Україною в туристичній галузі.

Туризм - важливий чинник розвитку економіки багатьох держав. Завдяки в'їзному туризму держави отримують можливість поповнювати бюджет.

На сучасному етапі державна політика – чинник розвитку туризму поряд з іншими. Згідно тверджень сучасних дослідників, без державної політики в сфері туризму ця галузь не розвивається. Для забезпечення цього потрібна співпраця на державному рівні. Наприклад, Ковід-19 спричинив чимало проблем в галузі туризму, надходження від туристичної галузі до бюджету знизилися, і потрібно було державне регулювання, щоб порятувати таку важливу для економіки галузь.

Франція є одним з світових лідерів туризму. Україна приваблива для Франції як джерело туристичного потоку - громадяни України полюбляють відпочивати за кордоном. Статистичні дані показують стабільне зростання цікавості українців до подорожування, кількість туристів, які виїхали за кордон, з 2011 по 2017 р. зросла вдвічі. [41, с. 12]

Тенденція зберігалася до пандемії. Так, 2017 р. виїхало 2290 тис. туристів, а у 2019 р. вже 5525 тис., яких обслуговували туроператори. У 2021 р. даних не було. [49, 51, 52, с. 18]

Оскільки гривня дешевша, ніж євро, то французам було вигідно приїжджати до України на відпочинок. Україна може отримувати чимало прибутків, оскільки туристами переважно є люди достатньо забезпечені. Таким чином, співпраця між Україною та Францією в сфері туризму актуальна для нашої держави.

Для ефективного співробітництва потрібна відповідна правова основа, яка усуває перешкоди для розвитку туризму. Ці перешкоди можна розділити на 5 груп:

1. Ті, що пов'язані з перетином кордону.
2. Пов'язані з недосконалістю правового регулювання.

3. Перешкоди, які з'являються через неузгодженість інтересів суб'єктів та учасників двостороннього туристичного співробітництва.
4. Пов'язані зі специфікою певної діяльності (страхування, охорона здоров'я туристів).
5. Ті, які з'являються через неузгодженість поглядів представників влади та бізнесу. [4]

Розуміння цього державними діями зумовило укладання угод щодо співпраці в туристичній галузі та зміни в національному законодавстві. Наприклад, туристам потрібна можливість безперешкодного в'їзду до країни, що приймає – щоб їх не відштовхувала перспектива тривалого та складного процесу оформлення документів. Так, між Україною та Європейським Співтовариством 18.06.2007р. укладено Угоду, яка передбачала спрощення процедури оформлення віз, а 23.07.2012 р. – наступну угоду, яка внесла зміни до попередньої.

Правовою основою співпраці в сфері туризму між Україною та Францією є міждержавні двосторонні угоди та Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС. У ст. 72 Розділу VII «Економічне співробітництво» УПС йдеться про туризм і визначаються такі заходи: «Сторони розширюють та розвивають співробітництво між ними, яке включає: сприяння туризму, співробітництво між офіційними туристичними організаціями, збільшення потоку інформації, передачу «ноу-хау», вивчення можливостей спільної діяльності, підготовку персоналу з метою розвитку туризму».[20, с. 31]

Важливим для покращення туристичної діяльності є заходи щодо спрощення в'їзду та перебування громадян України у Франції та громадян Франції в Україні. Так, українці можуть перебувати у Франції на умовах без візу, якщо пред'являть дипломатичний паспорт, біометричний службовий або паспорт громадянина України для виїзду за кордон. Тривалість перебування без візи становить до 90 днів протягом 180 днів. [26].

У 2012 році було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством України з туризму та курортів та Генеральною дирекцією конкурентоспроможності, промисловості та послуг Франції та ADETEF – Агентством міжнародного співробітництва Міністерства економіки та фінансів Франції.

За даними Посольства України у Французькій Республіці, опублікованими на сайті Посольства від 10 січня 2024 року, під час візиту посла України до Парижа, який відбувся протягом 22-24 травня 2023 р., було вирішено підписати Меморандум про співробітництво між Україною та Францією в галузі туризму.[36]

Активізації туризму сприяє двостороннє співробітництво двох держав в інших сферах. Франція надає Україні значну підтримку та допомогу під час повномасштабного російського вторгнення. Обидві держави пов'язують культурні, політичні, економічні зв'язки, які розвиваються протягом періоду незалежності України. Підписавши Угоду про асоціацію України з ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання виконувати вимоги у сфері туризму.

Важливе також співробітництво в галузі зовнішньої торгівлі, яке є підґрунтям інтенсифікації туризму. [21, 39]

Ще один важливий напрям співробітництва, який сприяє розвитку туризму – співробітництво між регіонами двох держав. Наприклад, представники органів місцевого самоврядування налагоджують контакти, проводять зустрічі, обговорюють питання розвитку привабливості для туристів міст України. Така зустріч відбулася в Києві 19 листопада 2019 р. Важлива роль в її організації належить Асоціації «Україна-Франція», Посольству Франції та Послу Франції Етьєну де Понсен.

Учасниками стали представники від міст України, які є членами АМУ, в яких знаходяться туристичні атракції та розроблено програми для розвитку туризму. Це Київ, Бердичів, Бровари, Дубно, Житомир, Коломия, Львів, Маріуполь, Ніжин, Суми, Умань та Харків. Аналогічно були представники французьких

туристичних міст. Крім того, долучилися працівники МЗС, Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства, Асоціації міст України, Міністерства розвитку громад та територій України, керівники спільних українсько-французьких товариств та культурологічних фондів. АМУ (Асоціація міст України) презентувала реалізацію проект ПУЛЬС щодо сприяння місцевому розвитку економіки та туризму. Учасники обмінялися досвідом та обговорили перспективи подальшої співпраці між Францією та Україною.[53]

5 грудня 2023 р. за сприяння Посольства разом з регіоном Іль-де-Франс у м. Париж відбувся Форум з Реконструкції Чернігівської та Київської областей України. Основними темами Форуму стали зміцнення партнерства між регіоном Іль-де-Франс, Україною та муніципалітетами Іль-де-Франс, відбудова Чернігівської та Київської областей. Крім того, на Форумі розглядали проекти розвитку економіки, освіти та культури.

Співпраця в культурно-гуманітарній сфері також має велике значення для розвитку туризму. Від 2010 року діє франко-українська програма, яка передбачає підготовку магістрів, які отримують спеціальність «Туризм. Культурна спадщина. Дозвілля» з Університетом Ліон-2 ім. Люм'єр (Франція). За цей час понад 100 випускникам видано дипломи цих двох університетів. Вони отримують знання та вміння на базі мультидисциплінарного підходу, навчаються розробляти проекти міжнародного співробітництва у сфері економіки міжнародного туризму, вивчають методи, які дозволяють створювати туристичні продукти, підвищувати цінність культурної спадщини держави, використовуючи досвід Франції.[55]

Культурно-гуманітарна співпраця базується на основі міжурядової Угоди про культурне, наукове та технічне співробітництво від 19.10.1995. Реальні заходи сприяють популяризації української культури, підвищення поінформованості та цікавості до України серед французів. Наприклад, відбувалися експозиції національного музею України «Золото скіфських царів» в Гран Пале, виставка

робіт всесвітньо відомого скульптора Іоана Пінзеля в Луврі 2012 -2013 рр., виставка ікон «Біля витоків сакрального образу» з Музею Ханенків – у 2023 р.

З 1992 року у Києві діє Французький культурний центр, офіційне відкриття якого відбулося у 1994 році. Він є головною ланкою мережі, до якої входять ще чотири регіональних центрів, створених у Харкові, Дніпрі, Львові, Одесі, Рівному та Запоріжжі. Щороку ФКЦ проводить в Україні мистецький фестиваль «Французька весна».[54]

У Парижі відбувається мультидисциплінарний фестиваль End à l'Est (2017 рік присвячений м. Київ, 2022 рік – м.Одеса), кінофестиваль «Дні українського кіно», Docudays, участь українських кіномитців у програмі міжнародного кінофестивалю у м. Аррас «Бачення зі Сходу – фокус на українське кіно», участь українських дизайнерів у міжнародному Бієннале мистецтва, ремесла та креативу Révélations в Grand Palais, у виставках Maison et Objet та Paris Design Week, у Паризькому книжковому салоні (з 2022 року - Фестиваль Книги Парижу), у програмах Канського кінофестивалю, Mifa Market в м.Аннесі – це потужні медійні майданчики для привернення уваги до останніх подій в Україні. Наша держава регулярно приймає участь в Паризькому книжковому салоні та популяризує українську літературу та культуру.

Робота в 2021-2023 рр. українських стендів в рамках Paris Design Week, Maison et Objet та Салоні декоративно-прикладного мистецтва Révélations в Grand Palais познайомила французьку публіку з сучасним українським дизайном та діяльністю дизайнерських брендів. З нагоди 30-ї річниці Незалежності України в соборі La Madeleine відбувся концерт гурту «Пікардійська Терція». Остання подія викликала значну цікавість серед французів. З 2004 року популяризацією України у Франції займається Культурно-інформаційний центр Посольства (КІЦ), у приміщенні якого на регулярній основі відбуваються мистецькі, інформаційні, культурологічні заходи.

На туристичних маршрутах і в музеях на території Франції було запроваджено роботу україномовних аудіогідів, щоб поширити практику застосування української мови. Вперше такий гід з'явився в квітні 2021 року у

Версальському палаці. У грудні 2022 року досягнуто домовленостей щодо аналогічного заходу з 2025 р. у Луврі.[30]

Так, у 2021-2023 роках КІЦ проводив виставки робіт українських художників, дні української етнічної культури, виставки стародавніх українських костюмів, літературні вечори, з метою підсилення двосторонніх франко-українських культурних зв'язків забезпечено облаштування кімнати, присвяченої кінематографічній діяльності Алена Делона. Навесні 2022 р. у КІЦ розгорнув ініціативу «Українська весна», щоб спростовувати фейки, налагоджувати співпрацю.

Українські митці взяли участь у фестивалях «Les jours de Lumière» у Клермон-Ферран. Увагу французів до культурної спадщини України було привернуло завдяки виставці «Вічна Україна» у історичній пам'ятці Парижа Пале Рояль. Проведення виставки забезпечило партнерство Центру національних пам'яток Франції, Посольства України у Франції та Постійного представництва України при ЮНЕСКО.

У Франції кожного року віддають шану видатним українцям - Т.Шевченку, С.Петлюрі, І.Мазепи, Анні Ярославні, відзначаються традиційні свята, визначні події - День Соборності, Всесвітній день вишиванки, День Державного прапора, День Незалежності України, річниця Голодомору 1932-33 рр. та інші. При здійсненні іміджевих заходів Посольство діє згідно бюджетної програми «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України».

1.2. Аналіз туристичних потоків між Францією та Україною

Щоб у майбутньому оптимально організовувати функціонування сфери туризму, необхідно проаналізувати туристичні потоки між Україною та Францією. Варто з'ясувати:

- обсяг двостороннього взаємного туристичного обміну;

- туристичні об'єкти та регіони, які є найбільш популярними серед українців та французів;
- динаміку змін за роками;
- причини просідань та зростання потоку туристів.

Завдяки цьому можна буде оптимально використовувати ресурсну базу, інтенсифікувати туристичний потік, розробити ефективну програму подолання проблем.

Для аналізу туристичних потоків було використано статистичні дані з сайту Державної служби статистики України за кілька років. Зібрано інформацію із збірника «Туристична діяльність в Україні в 2017 році», де відображено розподіл громадян України за країнами, до яких вони виїжджали, та вказано кількість громадян іноземних держав, які прибули до України з тих же держав.

Зокрема, з України до Франції виїхало, скориставшись послугами туроператорів, 15 769 осіб, а з Франції прибуло таким же чином 156 осіб. Інформацію про загальну кількість громадян, які прибули та виїхали, отримано з даних Адміністрації Держприкордонслужби України. Так, в тому ж 2017 році з Франції прибуло 61 000 осіб, з них з туристичною метою лише 106; України до Франції – 106 697 осіб, даних щодо організованого туризму щодо українців немає.[8,9]

Таблиця 1. Розподіл громадян України за країнами, куди вони виїжджали.

2.23. Розподіл громадян України за країнами, до яких вони виїжджали, та іноземців за країнами, з яких вони прибули в Україну, у 2017 році

Юридичні особи

<i>(осіб)</i>						
	Громадяни України, що були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності, за країнами, до яких вони виїжджали, усього	У тому числі обслуговані		Іноземці, що були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності, за країнами, з яких вони прибули в Україну, усього	У тому числі обслуговані	
		туроператорами	тураген-тами		туроператорами	тураген-тами
Усього	1972028	1633585	338443	38563	32731	5832

	Громадяни України, що були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності, за країнами, до яких вони виїжджали, усього	У тому числі обслуговані		Іноземці, що були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності, за країнами, з яких вони прибули в Україну, усього	У тому числі обслуговані	
		туроператорами	турагентами		туроператорами	турагентами
Домініка	110	14	96	–	–	–
Домініканська Республіка	6650	5605	1045	1	1	–
Еквадор	13	12	1	2	2	–
Екваторіальна Гвінея	1	–	1	–	–	–
Ефіопія	25	18	7	–	–	–
Естонія	799	582	217	186	74	112
Фарерські Острови	1	1	–	–	–	–
Фіджі	10	8	2	–	–	–
Фінляндія	3257	2813	444	142	47	95
Франція	15759	11381	4378	156	141	15
Французька Полінезія	7	7	–	–	–	–

Таблиця 2. В'їзд іноземних громадян в Україну у 2017 р. Розподіл за країнами відправлення.

Із збірника «Туристична діяльність в Україні у 2017 році. - Київ, 2018.»

В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2017 році 								Архів
(за даними Адміністрації Держприкордонслужби України)								
	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну – усього ¹	Із них – за метою поїздки						
		службова, ділова, дипломатична	туризм	приватна	навчання	працевлаштування	імміграція (постійне місце проживання)	культурний та спортивний обмін, релігійна, інша
Усього	14 229 642	88 976	38 958	13 741 653	4 521	2 640	4 027	348 867
Франція	61 000	16	106	60 667	1	–	9	201

Виїзд громадян України за кордон за країнами, до яких вони виїжджали, у 2017 році 					Архів
(за даними Адміністрації Держприкордонслужби України)					
	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон – усього ¹	Із них – за метою поїздки			
		службова поїздка	організований туризм	приватна поїздка	
Усього	26 437 413	97 271	120 887	26 219 255	
Франція	106 697	–	–	106 697	

У 2018 р. 9,2 % всіх туристів, які приїхали до України, прибули з Франції у 2018 р. [34]З країни в'їхало в Україну, скориставшись послугами туроператорів, 1465 туристів, а до Франції – 24 738 українців. [42]У 2019 році до Франції виїхало через туроператорів 8015 осіб, а приїхало до України лише 4. Таким чином, дані незрівнянні.

Таблиця 3. Туристичні потоки між Україною та іноземними державами у 2019 році.

1	3.11. Розподіл громадян України за країнами, до яких вони виїжджали, та іноземців за країнами, з яких вони прибули в Україну, у 2019 році		
2	з яких вони прибули в Україну, у 2019 році		
3	<i>Фізичні особи-підприємці</i>		
4			(осіб)
5		Громадяни України,	Громадяни інших країн,
6		що були обслуговані турагентами,	що були обслуговані турагентами,
7		за країнами, до яких вони виїжджали	за країнами, з яких вони прибули в
8			
9	Усього	738272	3137
10	у тому числі		
47	Франція	8015	4

Дані взято з сайту Державної служби статистики України. із збірника «Туристична діяльність України в 2019 році». [43].

У збірниках «Україна в цифрах» наведено загальну кількість громадян, яких обслуговували туроператори та турагенти, без розподілу за державами, які їх приймали. Дані по тих туристах, які подорожували самостійно, не вказані. Загалом до України в'їхало за 2019 рік 87 тисяч туристів через туроператорів, частка французів серед них надзвичайно мала. Україною в основному цікавилися громадяни інших держав. [51, с. 18]

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму			
	(тис.)		
	2017	2018	2019
Усього	2806	4557	6132
в'їзних (іноземних) туристів	39	76	87
виїзних туристів (громадян України, які виїжджали за кордон)	2290	4024	5525
внутрішніх туристів	477	457	520

Таблиця 4. Туристичні потоки в/з України у 2019 році.

Із збірника «Україна у цифрах 2019 Статистичний збірник. - Державна служба статистики України. - Київ, 2020. – 44 с.

В 2020 році обсяг в'їзного потоку туристів просів і становив лише 13, 8 % від обсягу 2019 року. Виїзний потік скоротився більш ніж у 2 рази. Причини цього явища – пандемія та закриття кордонів. [52, с. 18]

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму			
	2019	2020	2021
Усього	6132	2360	...
в'їзних (іноземних) туристів	87	12	...
виїзних туристів (громадян України, які виїжджали за кордон)	5525	2126	...
внутрішніх туристів	520	222	...

Таблиця 5. Туристичні потоки в/з України у 2019 – 2021 рр.

Із збірника «Україна у цифрах 2021 Статистичний збірник. - Державна служба статистики України.» - Київ, 2022. – 46 с. – с. 18.

За даними збірника «Туристична діяльність у 2020 році», з Франції до України приїхало 132 туристи, до Франції – 3291 українці, які скористалися послугами туроператорів – юридичних осіб. Послугами фізичних осіб-підприємців скористалися 432 українці. [44] На жаль, статистичних даних за 2022 та 2023 роки на сайті Державної служби статистики серед публікацій «Статистичний збірник «Україна» не знайдено. Дані відсутні через події, пов'язані з агресією РФ проти України.

Інформацію щодо попиту на поїздки до Франції можна отримати від туристичних операторів. Так, компанія Adriatic Travel повідомляє, що за 2022 та 2023 роки простежувалася тенденція до зростання попиту серед українців, що особливо помітно восени. Саме Франція була найпопулярнішим напрямком для екскурсійних турів поряд з Іспанією, тривалість їх становила від 6 днів. Серед туристів було багато дитячих шкільних груп, які прямували до парків розваг "Діснейленд" та "Астерікс".

Попри війну, восени багато подорожували жінки з дітьми. Цікавість до екскурсійних турів зросла в кілька разів, хоча вартість турів зросла до 10 % через подорожчання готелів в Європі та пального. Діти та родини військових користувалися можливістю подорожувати зі знижками, що становили 10-15%. [23]

Мандрівники з Франції в 2019 р. витрачали в Україні на день по 64 євро. Найбільше витрачали американці, найменше білоруси – 58 євро. Для порівняння, самі ж українські туристи у себе на батьківщині витрачають на подорожі лише € 30 в день. [15]

Оскільки дані по туристичному потоку між Україною та Францією знайти складно, можна скористатися інформацією щодо міжнародних турпотоків загалом.

Франція у 2020 р. перебувала на 6 місці серед держав-лідерів виїзного туризму. Тоді у міжнародних поїздках перебувало 37, 6 млн. французів. Того ж 2020 р. Франція була на 3 місці серед лідерів в'їзного туризму, країну відвідало 93, 3 млн. туристів. [22, с. 63]

Розподіл туристів з Франції за вибором типу організації відпочинку презентує таблиця 6. Так, 26 % подорожуючих французів надають перевагу відпочинку біля моря, 25 % - у містах.

Таблиця 6. Типи організації відпочинку. Пріоритети європейських туристів.

Таблиця 1.2.

Типи організації відпочинку %				
Країна	На пляжі біля моря	У містах	В подорожах по країнах	У передмістях та селах
Німеччина	32	16	13	11
Велика Британія	46	12	15	9
Франція	26	25	32	-

Абсолютна більшість французьких туристів обирають відпочинок в готелях.

Таблиця 7. Вибір туристами місця розміщення.

Прихильність до різноманітних видів розміщення %

Країна	Гот ель	У друзів	Власний будинок	Кемпінг	Інші види
Німеччина	57	18	13	7	5
Велика Британія	52	19	18	2	9
Франція	54	22	4	4	16

Важливе значення має аналіз соціального та матеріального становища подорожуючих французів. Третину становлять люди з невисоким достатком, ще одну третину – представники середнього класу, і стільки ж – вищого класу.

Таблиця 8. Сегментація туристичного потоку з європейських держав за соціальним статусом.

Розподіл туристичного потоку за соціальним статусом %

Країна	Люди с невисоким достатком	Середній клас	Вищий клас
Німеччина	12	45	43
Велика Британія	12	51	37
Франція	36	32	32

Дані таблиць взято з монографії дослідника Кнодель О. Д. [24, с. 10] Вони показують, що у Франції спостерігається невелика перевага жінок в туристському потоці. В інших країнах більшість туристського потоку складають чоловіки, особливо в Італії – 61 %. Звертає на себе увагу активність людей старшого віку, після 60 років, у Франції, де вони складають 30 % потоку (для порівняння – в Італії 13 %). [24, с. 11]

Таблиця 9. Розподіл туристичного потоку з європейських держав за статтю та віком.

Розподіл туристичного потоку за статтю та віком %

Країна	Частка жінок	15-29	30-44	45-59	60 і більше
Німеччина	47	23	30	27	20
Велика Британія	44	22	33	29	16
Франція	51	22	26	22	30

Знаючи мету подорожей, прихильність до різноманітних видів розміщення, розподіл туристичних потоків за соціальним статусом, статтю та віком і ефективно використовуючи їх, можна наперед спланувати потоки, які вплинуть на економіку України.

З огляду на цікавість третини подорожуючих французів до відпочинку в містах, можна зробити висновок, що їх можуть приваблювати головні туристичні центри Київ, Львів та Одеса. Згідно з даними на 2008 р. французи витрачали на туризм по в середньому на 1 домогосподарство по 519 доларів США, що становило 2,4 % від загальних споживчих витрат домогосподарства (21787 доларів). [25, с. 123]

Висновки до розділу I

Співпраця України та Франції на рівні найвищого керівництва та на міжрегіональному рівні в галузі туризму здатна надати поштовху її розвитку. Україна особливо в цьому зацікавлена. Завдяки обміну досвідом, налагодженню контактів, здійсненню спільних виставок, залученню інвестицій, популяризації України у Франції можна вивести український турпродукт на новий рівень.

РОЗДІЛ II. Порівняння туристичної галузі Франції та України

2.1. Сучасні тенденції розвитку туризму у Франції та Україні

Тенденції розвитку туризму Франції. Аналізуючи в'їзний туризм в країнах світу, можна зрозуміти, що саме Франція є не лише одним з ключових напрямків у світі з точки зору прибуття міжнародних туристів, а й найбільш відвідуваною серед всіх країн світу. Така ситуація існує впродовж останніх 30 років. Країні належить 1 місце в рейтингу популярності серед туристичних напрямків, у 1-му десятилітті XXI ст. вона мала 3 місце за обсягом доходів від в'їзного туризму. На 2008 р. сальдо туристичного балансу було позитивним та становило 17,5 млрд. доларів. [16] Деяке зниження доходів від туризму з 2015 р. дослідники пов'язують з початком міграційної кризи в Європі. [57, с. 26]

Туристична галузь держави зазнала значного удару внаслідок пандемії Covid - 19, внесок у ВВП скоротився майже наполовину – на 48, 8%. [3]

Загальні втрати туристичної галузі Франції за 2020 рік становили 61 мільярд € порівняно з 2019 роком. Держава заробила 89 млрд євро у 2020 від туризму. Державне агентство Atout France зафіксувало падіння доходів від іноземного туризму на 32 мільярди, тобто на 52%, і від внутрішнього – на 29 млрд, тобто на 48%. [40] Витрати, пов'язані з туризмом, становили 7,5 % ВВП у 2019 р. [56] У 2019 р. до Франції приїхали 90, 2 млн. туристів, у 2020 р. їх кількість значно знизилась, однак ситуація дещо згладилась через відкриття кордонів влітку. Завдяки цьому до країни приїхали туристи з сусідніх держав.

У Франції уряд змінив умови скасування бронювання подорожей, щоб дозволити заміну відшкодування кредитом або ваучером на еквівалентну суму на майбутню послугу. Таким чином можна було уникнути відтоку фінансів, сприяти компаніям у проходженні важкого етапу. Справа в тому, що клієнти могли вимагати, щоб їм повернули кошти через 1,5 роки, якщо ваучер не використовується. [12, с. 20]

У 2021 р. Франція опинилася на 4 місці за індексом конкурентоспроможності країн у сфері туризму, за оцінками Світового економічного форуму, після Японії, США, Іспанії, і випередила Німеччину, Швейцарію, Австралію, Великобританію, Сінгапур та Італію. [46, с. 13]

Таблиця 10. Індекс конкурентоспроможності країн у сфері туризму. Рейтинг держав.

Rank	Economy	Score ²	Change since 2019 ³		Diff. from TTDI Avg. (%)
			Rank	Score	
1	Japan	5.2	1	0.7%	31.8%
2	United States	5.2	-1	-1.0%	30.7%
3	Spain	5.2	2	0.0%	29.5%
4	France	5.1	2	-0.2%	28.8%
5	Germany	5.1	-1	-1.8%	27.3%

Після падіння за часів пандемії впродовж кількох років ситуація покращувалася. Згідно результатів аналізу порталу World Population Review, у 2023 р. Франція залишалася фаворитом серед іноземних туристів серед країн світу і опинилася на першому місці в рейтингу. Її відвідали 89,4 млн осіб протягом першого півріччя 2023 року, що майже дорівнює допандемійному показнику (90 млн.). [58]

Основа в'їзного туризму у Франції – приплив туристів з європейського регіону: 70% закордонних туристів - громадяни Європейського Союзу, а 82% – представники європейських держав. Перспектива збільшення кількості туристів відкрилася завдяки євроінтеграційним процесам, скасуванню візового режиму, незначним відстаням між державами, високій ефективності та якості транспортних послуг.

Прагнення та конкретні заходи щодо рівномірного розвитку газу у різних регіонах. Лише 16,8% іноземних туристів відвідують Париж, інша частина їде в регіони. [31, с. 58]

Головним чинником для розвитку іноземного туризму є зовнішній – платоспроможні клієнти з сусідніх заможних держав Північно-Західної Європи. Понад 80% іноземних туристів, які відвідують Францію – це жителі Німеччини, Великобританії, Бельгії, Голландії, Швейцарії, скандинавських держав, решта 20% - це туристи з США, Японії та арабських держав.

У сфері туризму зайнято більш ніж 1 000 000 осіб - французів та мігрантів. [6, с. 73]

Франція - значний туристичний ринок, який відзначається такими головними рисами:

1. Туристичний імідж держави. Франція першою з світових держав стала туристичною дестинацією.
2. Французький туристичний продукт відзначається різноманітністю – Франція пропонує туристам відпочинок на узбережжях морів, гірськолижний туризм, культурно-пізнавальні подорожі, лікувально-оздоровчі комплекси.
3. Всі регіони вирізняються унікальними рисами, особливостями.
4. Захист історико-культурної спадщини – на належному рівні.
5. Франція є частиною Шенгенської візової зони, завдяки чому зростає туристичний потік з сусідніх держав.
6. Країна знаходиться на шляху транзитного туризму - із Півночі на Південь. Цим шляхом прямують туристи з держав, які є постачальниками туристів у Європі – Німеччини та Великої Британії, інших держав, в Іспанію та Італію. [38, с. 7] Однак їх меншість адже більшість прямує саме до Франції. Майже половина – до Французької Рів'єри. [2, с. 31]

7. Державна підтримка туризму. Працює «європейська» модель розвитку індустрії туризму, існують спеціалізовані підрозділи у структурі органів вдали, які займаються питаннями туризму. [5]
8. У Франції на державному рівні дбають про створення привабливого іміджу Франції для іноземних туристів, це завдання – один з пріоритетів держави. Наприклад, грамотно побудована маркетингова стратегія дозволила вину «Божоле Нуво» – далеко не елітному та дешевому – стати відомим у всьому світі.[19, с. 210]
9. У Франції держава консолідує всі зацікавлені сили, приділяє увагу розвитку регіонів, у тому числі віддалених територій, підтримує ініціативи облаштування територій для залучення туристів, де туристична індустрія створює робочі місця, а «Мезон де ля Франс» просуває країну на міжнародному туристичному ринку. [18, с. 76]

Отже, Франція є одним з лідерів світового туризму, розвиток якого забезпечується кількома сприятливими чинниками. Існує залежність від туристичного потоку із сусідніх держав, Більшість іноземних туристів, що прибувають до Франції, є мешканцями ЄС.

Тенденції розвитку туризму в Україні.

В'їзний туризм надзвичайно важливий для економіки держави. [10]Однак, на відміну від Франції, Україна є інвестором інших туристичних країн. На жаль, кількість туристів, що виїжджають з України, переважає над кількістю відвідувачів-іноземців. Тобто спостерігається негативне сальдо міжнародного туризму не лише між Францією та Україною, а й з іншими державами.

Серед причин цього явища є те, що значна кількість українців обирає відпочинок за кордоном через гіршу якість послуг в Україні відносно їх вартості, якщо порівнювати з сервісом, який українські туристи отримують за кордоном.

У 2006 р. Україна зайняла 11 місце в рейтингу туристичних ринків світу. Однак зростання популярності України серед іноземних туристів перешкодили події

2014 р, і кількість туристів скоротилася майже вдвічі. У 2017 р. Україна перемістилася вже на 27 позицію в рейтингу. [57, с. 25]

Протягом перших 20-ти років ХХІ ст. розвиток туризму в Україні зазнавав впливу різних чинників. Сприятливими були:

1. Наявність різноманітних природних, історико-культурних ресурсів. Висока забезпеченість курортними та рекреаційними ресурсами.
2. Значний асортимент туристичних напрямків, видів туризму.
3. Хороша транспортна розв'язка, можливість дістатися в різні регіони України за допомогою різних видів транспорту.
4. Різноманітність туристичних регіонів. В Україні, на думку дослідника О. Бейдика, слід виділяти п'ять туристичних регіонів: Причорноморський, Карпатсько-Подільський, Полісько-Столичний, Харківський, Придніпровсько-Донецький.
5. Спостерігалася найбільша цікавість туристів до Карпатського регіону та Причорноморського через розташування курортів.
6. Розвинуті кілька видів туризму – рекреаційний, історико-культурний.
7. Євроінтеграційна діяльність. [28]

Поряд з цим, діяли вагомі негативні чинники, які перешкоджали розвитку туризму:

1. Занедбаність історико-культурних пам'яток.
2. Недостатній розвиток матеріально-технічного комплексу.
3. Проблеми з якістю доріг та транспортних засобів.
4. Відсутність чіткої стратегії розвитку національного туристичного продукту, попри те, що є законодавча база. [7, с. 15], недосконала правова база.
5. Неефективність державної політики та інвестування. [13, с. 47]
6. Відсутність системи моніторингу щодо переміщення туристичних потоків.

Варто було б впроваджувати системи інформатизації, вдосконалювати державні програми, залучати молодь до освіти в галузі туризму, впроваджувати досвід інших держав. Необхідно було стабілізувати економіку та внутрішню валюту, підвищувати якість туристичного продукту. [13, с. 47]

На думку фахівців Всесвітньої туристичної організації, в найближчі роки найбільш перспективними були б круїзний, пригодницький, культурно-історичний та діловий. [22, с. 61]

Україна мала умови для їх розвитку. До війни в 2018 серед іноземців були найбільш популярні Закарпатська, Одеська та Харків (останній – як центр ділового туризму). [34]

Однак з 2020 р. туристична галузь зазнала негативного впливу заходів щодо подолання пандемії, які спричинили падіння прибутків від туристичної галузі.

З лютого 2022 р. – катастрофічно впливає повномасштабне вторгнення росії.

Розглянемо детальніше вплив пандемії.

Пандемія коронавірусу 2020 р. спричинила закриття кордонів більшості країн світу, тому обсяг туристичних відправлень та прибуттів знизився. Після вакцинації та запровадження паспортів деякі держави відкрили кордони.

Історично туризм давав малий відсоток надходжень до бюджету.

Доходи українських туристичних компаній у 2019 році становили 31,9 млрд грн. Доходи фізосіб-підприємців у сфері туристичної діяльності у 2019 році становили 751,5 млн грн.

Навесні 2020 галузь втратила 100% прибутків та 80% влітку. В 2 кварталі 2020 р. падіння сектору туризму в Україні становило 82%.

Бізнес-експерти прогнозували, що понад 80% стануть в кінці року збитковими, а ще 9% від цих 80% , в також кожен 5-й туроператор можуть збанкрутувати. [47, с. 10]

Закриття близько 40% готелів, втрата працюючими до 90 % доходу. Скасування більшості бронювань через загрозу 2 хвилі пандемії у вересні-листопаді 2020 р.

Збитки у галузі бізнес-трівелу через призупинення активності міжнародних компаній за кордоном до 2021 р. та через переорієнтацію на проведення зустрічей в онлайн-режимі.

Скорочення виїзного туризму на 90%, а в'їзного до 1%.

Скорочення доходів турператорів через закриття кодонів, марні сподівання на переорієнтацію українців на внутрішній туризм.

Лідерами внутрішнього туризму 2020 р., як і в попередні, залишились Київська, Львівська та Одеська області. [12, с. 13]

Незважаючи на невтішні прогнози та складну ситуацію, фінансування туристичної галузі відбувалося за залишковим принципом. На відміну від Франції український уряд не подбав про швидке та системне реагування в вигляді запровадження підтримки туристичної галузі. Хоча в бюджеті в 2020 році було передбачено 240 млн гривень на розвиток туризму, щоб просувати туристичний продукт України за кордоном, проекти для розвитку інфраструктури та окремих регіонів, та у зв'язку з карантинном фінансування забрали. І наслідки пандемії не було за що мінімізувати.[35]

Закон від 16 червня 2020 р. присвячений державній підтримці сфери культури, креативних індустрій і туризму у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням Covid-19. Серед новел передбачено:

звільнення від податку на додану вартість, податку на прибуток та ЄСВ (єдиний соціальний внесок); земельного податку та податку на нежитлову нерухомість; туристичний збір не нараховуватимуть до 31 грудня 2020 року; податкові пільги на оплату оренди та землі комунальної та державної власності; 10-відсоткова ставка ПДВ для туристичних послуг.

В липні 2020 р. Кабмін виділив 1 млрд. гривень з фонду боротьби з COVID-19 на підтримку культури і туризму. Однак практично все фінансування було спрямовано на потреби культури - створення книг, серіалів, виплату стипендій митцям, однак не туризму. [12, с. 22]

На початку 2022 року економіка України та туристична галузь зазнали ще одного сильного удару – російська агресія спричинила демографічні втрати, нищення інфраструктури. Замість розвитку внутрішнього туризму з'явилося внутрішнє переміщення населення, замість виїзного туризму - «українські біженці», замість в'їзного – з інших держав стали приїжджати добровольці. [37]

Головними наслідками війни в Україні для туризму стали:

1. Втрата довіри до безпеки подорожей.
2. Закриття повітряного простору та заборона на російських перевізників, які вплинули на внутрішньоєвропейський туризм.
3. Відхилення далекомагістральних рейсів, що впливає на глобальну індустрію туризму на рейсах між Європою та Східною Азією, збільшення витрат на перевезення.
4. Український туризм зазнав значних втрат, що було зафіксовано ООН, ЮНЕСКО, Міжнародною радою пам'яток та видатних місць, які відвідували Україну. Так, пошкоджено об'єкти історико-культурні в 15 українських регіонах. Наведемо лише кілька прикладів: пошкоджено 128 об'єктів нерухомої культурної спадщини, які мають офіційний статус пам'яток, 147 культових споруд християнських, ісламських та єврейських, 33 музеї та заповідники, 59 культурних центрів, театрів і кінотеатрів – на 2022 рік, однак їх кількість зростає, оскільки війна триває.
5. Географічно нищення пам'яток історії та культури, та природних об'єктів, які приваблювали туристів, зафіксовано майже на всій території України – від Луганської та Донецької областей на сході України до Львівської області біля кордону з Польщею на заході.
6. Непридатність пляжів узбережжя Чорного моря, поблизу Одеси внаслідок забруднення води після підриву Каховської ГЕС. [33]
7. Пошкоджена готельна інфраструктура в таких містах, як Одеса, Чернігів.
8. Катастрофічний стан з транспортною інфраструктурою. Без її нормальної роботи неможливо організувати туристичну діяльність, окрім пішої.

9. Скорочення кількості суб'єктів туристичної діяльності на 10% лише за перші місяці війни, скорочення кількості юридичних осіб на 18%, а фізичних – на 7 %.
10. Величезні суми прямих збитків, пов'язаних з руйнуванням активів – об'єктів нерухомості туристичної галузі, без споруд релігійних та культурних, сягнула 0,40 млрд грн. станом на 13.06.2022 року. Непрямі втрати становлять 110,8 млрд грн., що дорівнює 3% всіх непрямих втрат економіки України через вторгнення росії.
11. Необхідність відновлення туристичної галузі із залученням 16,80 млрд грн., що складає лише 0,26% від загальної потреби у відновленні економіки України.
12. Наслідок війни – припинення туризму, як внутрішнього, так і міжнародного, з 24 лютого 2022 р., окрім внутрішнього переміщення осіб.

Обсяг надходжень від сплати туристичного збору України скоротився у 2019-2020 рр., у 2021 році розпочалося відродження туризму. Лише з'явилися позитивні тенденції, на початок 2022 р. стала зростати кількість бронювань, як з 24 лютого 2024 р. туристична діяльність припинилася.

[14, с. 182] Тепер гідни пропонують іноземцям віртуальні тури Україною. [11]

2.2. Ключові види туризму Франції та України

Ключові види туризму Франції.

Стосовно видового різноманіття туризму, Франція пропонує гостям доволі широкий перелік активностей, які базуються на використанні привабливих і різнобічних туристичних ресурсів, традицій, культурних цінностей і соціальних пріоритетів. Найбільш популярними та поширеними видами туризму у Франції є наступні.

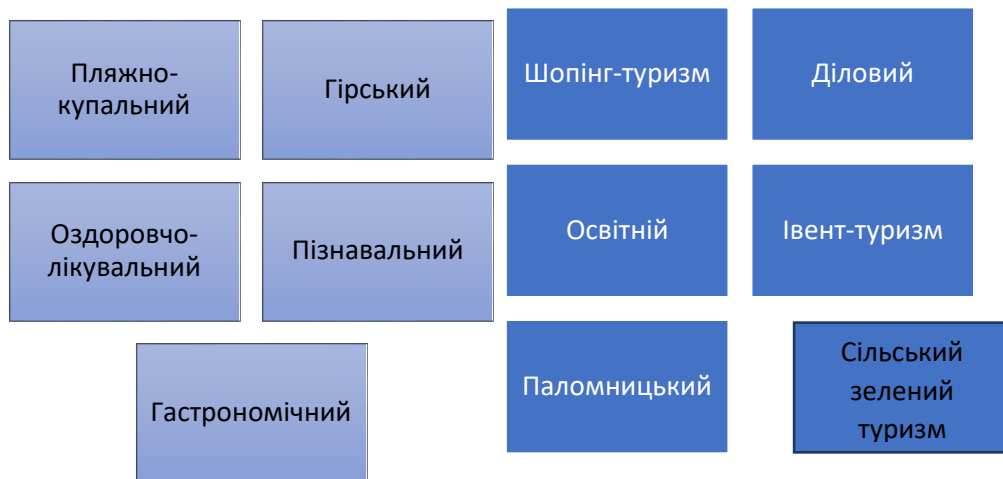

Рис. Види туризму у Франції.

1. Пляжно-купальний відпочинок. Приваблює туристів на узбережжя Середземного моря й Атлантичного океану. З червня до вересня – на північно-західне узбережжя, і з травня до листопада – на узбережжя Середземного моря.
2. Гірський туризм в Альпах і Піренеях. Франція має понад 400 курортів гірськолижних, у тому числі популярні Шамоні, Межев, Морзін, Куршевель, Мерибель.
3. Оздоровчо-лікувальний туризм з мінеральними водами, відомі курорти - Віші, Ніцца, Біаріц.
4. Пізнавальний туризм - в різних регіонах.
5. Гастрономічний туризм, який саме у Франції і був започаткований. Представлений турами для ознайомлення з регіональною кухнею, загальнопоширеною та вишуканою. В регіонах є кухня ельзаська, провансальська, овернська, бретонська, бургундська. Саме до Франції їдуть для «винного» туризму у замки Бордо, Шампані, Луарської долини та Бургундії.
6. Шопінг-туризм завдяки статусу законодавиці моди.
7. Сільський зелений туризм.
8. Подієвий туризм – через різноманітні за характером та тематикою події: свято молодого вина Божоле Нуво, свято троянд і жасмину у Грассі, авіасалон в ЛеБурже, тиждень високої моди у Парижі,

Каннський кінофестиваль. [19, с. 210] Про прибутки від цього виду туризму одному лише місту Канни можна дізнатися зі слів мера міста - фестиваль приносить місту € 825 млн. Офіційні дані недоступні. Цією сумою місто завдячує 150 000 гостей, які мешкають тут протягом 12 днів фестивалю. [19, с. 209] Розвинена ярмарково-виставкова діяльність, зокрема, на цей рік також заплановано багато заходів, які приваблюють іноземців. [59]

9. Освітній туризм, що приваблює іноземних студентів на навчання.

10. Діловий туризм з центрами у Парижі та Страсбурзі.

11. Паломницький туризм до католицьких релігійних центрів, наприклад, до Лурду – одного із найбільших європейських осередків релігійного туризму з його підземними церквами.

Головні центри розвитку туризму Франції зображено на карті 1, за виданням «4e Conseil interministériel du tourisme - 17 mai 2019». [45, с. 10]

Рис. 1. Центри туризму Франції. Складено за виданням «4e Conseil interministériel du tourisme - 17 mai 2019» (4 E Conseil Interministériel du Tourisme. Paris: Service de presse de Matignon, 2019. 24 p.)

Отже, Франція надає споживачеві широкий вибір різноманітних видів туризму, спеціалізується на гірськолижному, пляжному, оздоровчому та гастрономічному видах.

Ключові види туризму України.

Згідно закону України «Про туризм», виділяються такі види туризму: культурно-пізнавальний; лікувально-оздоровчий; спортивний; релігійний; екологічний (зелений); сільський; підводний; гірський; пригодницький; мисливський, автомобільний.

Україна до війни спеціалізувалася на наступних видах туризму: рекреаційному, лікувально-оздоровчому (медичному), культурно-пізнавальному, діловому, релігійному, зеленому, подієвому. Різні регіони мали різну спрямованість щодо видів туризму та різний рівень його розвитку.

Найпривабливішими та найпопулярнішими серед туристів регіонами завжди були Причорноморський - узбережжя Чорного та Азовського морів, Карпатський, великі міста Київ та Львів. В цих регіонах спостерігалася тенденція до зростання доходів від напливу туристів, в той час як інші відставали в розвитку туризму. [32, с. 35]

На даний час залишилися такі види туризму:

1. Історико-культурний.
2. Оздоровчо-лікувальний – в Україні багато родовищ мінеральних вод, природних парків, оздоровчих центрів.
3. Гірський туризм в Карпатах. Один з відомих центрів - Буковель.

В останні роки розвивався сільський зелений туризм. Однак для залучення туристів із Франції він видається неперспективним. [27]

Діловий, освітній та релігійний види туризму отримали менший розвиток в Україні.

Перспективний напрям туризму - «темний» - передбачає відвідування місць трагедій. В Україні зараз туристам пропонувалося відвідувати зону відчуження

та місто Чорнобиль. Такими цікавими місцями могли б бути й замки та укріплення, наприклад, замок Паланок, що розташований в Мукачеві, місця відомих битв.

Внаслідок російської агресії практично всі види туризму зазнали нищення.

Так, історико-культурний та сакральний вид туризму обмежений через пошкодження 62 об'єктів: Святогірської лаври та соборів Чернігівщини, в тому числі Чернігівського дитинця та історичних валів, Спасо-Преображенського собору XI століття, Катерининської церкви XVIII століття, Борисоглібського собору XII століття, Єлецького Успенського монастиря XI ст. та інших.

Зелений туризм, що передбачає відпочинок на природі, неможливий на територіях:

- 1) Тимчасово окупованих - Олешківських пісків, Асканія-Нова, Кінборської коси, Джарилгач, узбережжя Азовського моря (Генічеськ і Рожеві солені озера, Кирилівка, Скадовськ, Бердянськ, Очаків, частково Скіфський курган).
- 2) Прикордонних регіонах з Білоруссю – через тимчасове замінування, тому став недоступним відпочинок на озерах Волині та сплави по ріках НПП Прип'ять-Стохід.

«Темний» туризм на території Чорнобильської зони також недоступний. Раніше ця територія приваблювала не лише внутрішніх, а й іноземних туристів.[14, с. 182]

Залишився гірський вид туризму в Західному регіоні України та історико-культурний там же. На даний час Буковель також пропонує тури. З Києва до Буковелю взимку 2023-2024 р. організовувалися 2-денні тури для зимового дозвілля. [17]

Сезон катання було відкрито 2 грудня 2023 року. На кінець квітня – травень 2024 р. пропонуються екскурсійні тури, сплави по гірській річці Чорний Черемош, походи маршрутами «Панорамний», «Квітка Полонини», відвідування міста Яремче.[1]

З 1 червня 2024 – відпочинок в глемпінгах.

Таким чином, порівняння видів туризму Франції та України показує, що за їх різноманітністю Франція переважає Україну. На території нашої держави спостерігається географічна диспропорція в їх розвитку, що пов'язано з війною. Перспективними залишилися розвиток гірськолижного туризму, оздоровчо-лікувального, історико-культурного, зеленого, пригродницького на Заході України.

2.3 Розвиток туристичної інфраструктури двох країн: порівняння

Туристична інфраструктура Франції.

Французька туристична інфраструктура добре розвинена. До її складу відносять:

- транспортну систему;
- заклади харчування та розміщення;
- організацію турів;
- інформаційний супровід.

Зростає значення об'єктів, які дозволяють організовувати симпозиуми, конференції, наради, та об'єкти, що належать до індустрії розваг.

У Франції налічується 39 тис. готелів та інших засобів розміщення із загальною кількістю понад 1 млн. номерів. Рівень комфортності готелів - один з найвищих у світі.

Діють готелі 5-ти категорій: «1 зірка», «2 зірки», «3 зірки», «4 зірки» та «4 зірки – Люкс» («5 зірок»). Однозіркові – скромні, без зручностей, однак вони рідко трапляються. Досить розповсюджені двозіркові міні-готелі з кількома номерами площею по 12 кв.м у кожному. кожен. Тризіркові знаходяться в центрах міст, 4-зіркові – у великих містах, 5-зіркові – там само та на гірськолижних курортах.[38]

Готелі належать готельним корпораціям. Так, 71,6% готелів належить 9-ти таким корпораціям, зокрема, найбільшим «Accor» та «ClabMediterrane».

В їх роботі впроваджуються новітні технології:

1. Віртуальні роботи-помічники.

2. Технології блокчейн при бронюванні номерів на пряму та можливість оплати криптовалютою.
3. Бронювання онлайн із використанням мобільних додатків.
4. Промоакції з контентом, відзнятим із дронів.
5. Модернізація номерів із впровадженням новачій техніки.

Мережа закладів харчування охоплює різні їх типи та є достатньо розвиненою для обслуговування потреб туристів. До неї належать: ресторани, бістро (кафе-ресторани), брасерії (пивні бари), кафе, заклади вуличного харчування.

Транспортна система найбільш розвинена серед держав Європи. Для неї характерне переважання автомобільного транспорту, найбільша протяжність автошляхів у Європі. У Парижі, Ліоні, Марселі, Тулузі, Ліллі, Рені можна скористатися поїздками в метро, зв'язок між різними регіонами забезпечується залізничним транспортом із довжиною колій 34 000 км. [38]

Водними артеріями Сена, Гарона, Рейн, Луара для туристів діють круїзи. Найбільший центр авіаційного транспорту – Париж. Всього в країні близько 475 аеропортів.

Сполучення з сусідніми державами забезпечується також через тунелі.

Отже, туристична інфраструктура Франції добре розвинена, здатна забезпечувати потреби значної кількості іноземних та внутрішніх туристів.

Туристична інфраструктура України.

В Україні є різні складові туристичної інфраструктури – інституційна, інформаційна та регламентуюча. До неї входять:

- Туристичні ресурси - природні, історичні, культурні, соціально-економічні ресурси території.
- Діючі суб'єкти туристичної діяльності.
- Об'єкти туристичної індустрії.
- Налагоджені туристичні послуги. [29]

Однак ще до пандемійного 2020 року вона потребувала модернізації, оптимізації, оскільки була застарілою та не відповідала міжнародним стандартам. [14, с. 190]

Внаслідок російської агресії втрачено значну частину туристичних ресурсів. Залишились курорти на Заході України - Свалява, Голубине, Поляна, Синяк, Черче, Ворохта, Трускавець, Моршин, Немирів, Любінь Великий, Косів, Яремче.[51, с. 21]

До війни туристична галузь налічувала майже 100 000 комерційних об'єктів - готелів, ресторанів, туристичних компаній. Під час карантину майже всі вони перестали функціонувати.

В Україні було зареєстровано 4 664 суб'єктів господарювання в туристичному секторі. 60% з них – ФОП-и. 80% туристичної індустрії відносилися до малого та мікробізнесу.

Було майже 20 000 готелів, 30 000 ресторанів. У сфері туризму працювало 1,029 млн. осіб - 6,2% працюючого населення України. [12]

Загальна кількість туристичних підприємств за кілька перших місяців російської агресії скоротилася на 10%. При цьому кількість юридичних осіб зменшилася на 18%, а фізичних – на 7%.

Вода та ґрунт в багатьох регіонах забруднені токсичними речовинами через масовані обстріли, і туристичні ресурси неможливо буде використовувати.[14, с. 189]

Скорочення кількості суб'єктів туристичної індустрії показує таблиця 11. [14, с. 185]

Таблиця 11. Скорочення кількості суб'єктів туризму у перші місяці російського вторгнення, 2022 р.

Суб'єкти туризму в Україні	31.12.2021	01.05.2022	Відх. абсолютне	Відх., %
Юридичні особи, од.	5238	4316	-922	-18%
Фізичні особи-підприємці, од.	11938	11084	-854	-7%
Усього	17176	15400	-1776	-10%

Державне агентство розвитку туризму на офіційному сайті опублікувало наступні дані. Кількість платників податків, які представляють туристичну галузь, у 2023 році в порівнянні з 2022 роком знизилась на 9%. Кількість юридичних осіб зменшилась на 22%, а фізичних – на 5%. В порівнянні з 2021 роком загальне скорочення склало 25%. Кількість юридичних осіб зменшилася на 33%, а фізичних – на 22%.

Готелі в Західній Україні продовжували працювати через віддаленість від небезпечних територій. Загальна сума і найбільша частка надходжень до держбюджету за минулий рік – 64 % сплачена готелями України – 1 млрд 303 млн 623 тис. грн. Ця сума більша майже вдвічі ніж та, яку представники готельної галузі сплатили в бюджет у 2022 році (898 млн 381 тис. грн) і майже аналогічна тій, яка була сплачена готелями у 2021 році (1 млрд 288 млн 616 тис. грн).[48]

Транспортна інфраструктура понижена в Київській, Житомирській, Чернігівській, Сумській, Харківській областях. Згідно оцінки KSE за підтримки Офісу Президента України, Міністерства економіки, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерства інфраструктури та Міністерства розвитку громад та територій пошкоджено 23,8 тис. км доріг, на ремонт яких коштуватиме 29,8 млн дол.; 11 аеропортів (6,8 млн дол.); 6,6 тис км залізничних колій та 41 залізничних мостів (3, 6 млн дол.); 295 автомобільних дорожніх перехресть та мостів (1,6 млн дол.). Руйнування водної інфраструктури ще не оцінено, наприклад, портів Одеси.

Таким чином, аналіз сучасного стану інфраструктури в Україні та Франції показує, що Франція є привабливою для в'їзного туризму державою, в той час як Україна, на території якої відбувається війна, втратила об'єкти інфраструктури. Лише в західному регіоні залишилися умови та ресурси для здійснення туристичної діяльності, які продовжують використовуватися та працювати.

Висновки до розділу II

Спільним у розвитку туризму Франції та України є багата ресурсна база, наявність природно-кліматичних, культурно-історичних пам'яток, які створили передумови для розвитку різних видів туризму. Однак Франція є лідером світового в'їзного туризму, її державна політика для розвитку туризму дуже ефективна. Держава змогла подолати проблеми, пов'язані з пандемією, та привабити кількість туристів, яка досягла рівня 2019 року. Туристичний продукт відзначається високою якістю.

Натомість в Україні не було чіткої стратегії розвитку туристичної галузі, у тому числі в'їзного туризму. Якість послуг була нижчою порівняно з туристичними продуктами, які пропонували інші держави. Під час пандемії практично не було здійснено належних заходів щодо захисту галузі. Після короткого покращення ситуації країна зазнала втрати потоку туристичних прибуттів через війну з росією. Останні події завдали катастрофічного удару по інфраструктурі, багато об'єктів якої перестали функціонувати, інші пошкоджені та не можуть обслуговувати туристів. У зв'язку з небезпекою, можливість туризму залишилася практично лише в Західному регіоні.

РОЗДІЛ III. Перспективні тури для французів та українців

3.1. Тур до України для французів.

Для дослідження обрано автобусний вид транспорту та компанію [flixbus.ua](https://www.flixbus.ua). Відправний пункт подорожі – місто Монпельє. Подорож розрахована до міста Львів. Вартість – 160 EUR для дорослого.

Тривалість переїзду – понад 30 годин.

В Україні туристи відвідають туристичні місця у Львівській, Франківській областях.

Тривалість подорожі: 4 дні, 4ночі.

Основні атракції: пам'ятки Львова, Національний природний парк «Сколівські бескиди», цікаві місця Івано-Франківська та Чернівців.

Загальна протяжність маршруту:

Даний маршрут розрахований на дорослих.

Туристичний маршрут охоплює такі види туризму:

- історико-культурний,
- пізнавальний,
- архітектурний,
- екологічний.

План подорожі:

День 1.

Подорож відомим місцями Львова: Оперний театр, Площа Ринок, каплиця Боїмів, плац Потоцьких, відвідування затишного Італійського дворика, де не чути шуму з площі Ринок – палацу Костянтина Корнякта, пам'ятки 16 століття.

Відвідини «Ресторації Башачевських», неподалік площі Ринок, на вул. Шевській, 8. Кухня поєднує польські, галицькі традиції.

Середній чек: 250 грн.

День 2.

Європейський автошлях в межах України E471, маршрут: Львів - Національний природний парк «Сколівські бескиди» - загальна протяжність – 160 км, займає близько 3 години шляху.

Парк «Сколівські Бескиди» охоплює територію 35261 га, в його межах збереглися масиви чистих букових лісів, а також смерекові й ялицеві лісостани (віком понад 100 років). На деяких хребтах зустрічаються рідкісні букові, яворові та сірковіліхові ліси з покривом лікарських рослин.

Фауна у «Сколівських Бескидах» представлена наступним чином: загалом охороняються 11 видів тварин, є популяція зубрів.

Зупинка у будинку відпочинку «HouseBeskyd», за 5 хвилин автобусом від парку «Сколівські Бескиди». Ціна – від 1400 грн.

День 3.

Стрий – Івано-Франківськ. Відстань по маршруту 125 км, час в дорозі 2 години.

Знайомство з міською Ратушею – пам'яткою 1 половини 20 століття, пам'ятками історії, культури, етнографії Прикарпаття.

Музей мистецтв Прикарпаття, що знаходиться в костелі Діви Марії XVII ст. Огляд творів польських, австрійських, німецьких та італійських майстрів XVIII-XX ст.

Фортечна галерея «Бастіон». Тут постійно діють змінні виставки різних напрямів мистецтва: фотографії, живопису, графіки, скульптури.

Ресторан -антикварня «Шпіндель», прикрашений антикварними речами. Йому нема аналогів в Україні. Інтер'єр прикрашений 33 годинниками, 15 барометрами, тут знаходиться сторічна барна стійка, касовий апарат 1914 року та старовинні картини, оригінальна мапа Станиславова 1941 року та 27 поштів міста початку XX ст. Можна скуштувати пікантний телячий язик, телячий паштет, сири, аутентичні страви.

День 4.

Подорож до перлини Буковини – міста Чернівці. В дорозі 2 години 30 хвилин. Відстань 148 км.

Зупинки – Чернівецький університет, «П'яна церква» - Миколаївський кафедральний собор із закрученими куполами, старовинна вулиця Ольги Кобилянської з багатьма ресторанами, сувенірними крамницями. Відвідування етно-ресторану «Колесо» і Віденської кав'ярні.

Повернення до Львова.

Загальна протяжність маршруту $-160 + 125 + 148 + 148 + 180 \text{ км} = 761 \text{ км}$

3.2 Тур до Франції для українців

Для дослідження вибрано маршрут до цікавих місць на півдні Франції.

Маршрут поїздки - Львів – Монпельє – вартість поїздки автобусом орієнтовно 150 євро з 1 пасажера.

План подорожі:

1 день – зі Львова до Монпельє.

2 день – Монпельє – Нім.

Пам'ятки архітектури та історії знаходяться поблизу одні від одних, що зручно для туристів. Відвідини Амфітеатра, де в давнину відбувалися бої гладіаторів, на даний час споруда вважається однією з головних відомих місць Франції., та Мезон Карре – античної будівлі, колишнього храму античного часу.

Прогулянка в Саду фонтанів, який було споруджено ще у 18 ст. на зразок Версалю.

Відпочинок в готелі Nimotel або в Les Madones (в останньому ціна 1 апартаментів для 2 осіб – від 2300 грн за ніч).

3 день – Нім-Авіньйон.

Пропонується зануритися в атмосферу Провансу, відвідати місто Авіньйон, відоме виноробнями, цікавими подіями, архітектурою.

Екскурсія до Папського палацу – резиденції римських пап у середні віки. Для туристів відкриті 25 кімнат. Екскурсії до музеїв - музей Кальве, музей ювелірних виробів.

Скуштувати страви французької кухні можна на вулиці Республіки, Часової площі, вулиці Тентюр'є.

Середній чек в ресторані: 50 € за двох.

Переночувати в готелі - від 63 €/ніч.

4 день – повернення в Україну.

Висновки до розділу 3

Використовуючи загальнодоступну інформацію, вдалося розробити маршрути подорожей для французів в Україну та для українців у Францію. Першим можна запропонувати поїздку до кількох історичних центрів Західної України, де збережена інфраструктура, працюють заклади розміщення, громадського харчування та досить спокійна обстановка. Пропонується знайомство із пам'ятками культури та історії України¹⁶ – початку 20 століть, місцевою кухнею, природними заповідними територіями.

Для українців у Франції можна запропонувати тур на 4 дні, під час якого туристи зможуть ознайомитися з кількома містами Півдня країни, відвідати пам'ятки історії, архітектури римських часів, місцевою прованською кухнею.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження можна дійти кількох висновків:

Франція та Україна співпрацюють у сфері туризму, обмінюються досвідом, діють програми підготовки спеціалістів в галузі туризму.

Завдяки спільним культурним заходам, виставкам, конференціям відбувається популяризація України у Франції та Франції в Україні.

Співробітництво поступово налагоджується на міжрегіональному рівні.

Туристичні потоки між двома державами асиметричні на користь виїзного в напрямку до Франції, що простежується на протязі багатьох років.

В розвитку туризму двох держав спостерігаються спільні тенденції, зокрема, негативний вплив економічних криз, пандемії коронавірусу, що спричинили скорочення туристичних потоків та падіння доходів від галузі.

Спільним у розвитку туризму Франції та України є значний ресурсний туристичний потенціал, однак Франція використовує свій незрівнянно ефективніше та ширше, ніж Україна.

Завдяки державній політиці цій державі вдається долати наслідки впливу негативних чинників.

Якість туристичного продукту Франції є загальновизнаною та високою. Використовуючи французький досвід, Україні необхідно працювати над розробкою чіткої стратегії розвитку туризму, вдосконаленням туристичних послуг.

На даний час український туризм перебуває на паузі через війну з росією. Втрачено об'єкти інфраструктури, припинили діяльність туроператори, для відбудови галузі доведеться вкладати багато коштів, залучати інвесторів.

Туристичний обмін можливий на даний час в основному в напрямку Україна - Франція. Розроблено цікавий тур для українських туристів до Франції та тур для французів до Західної України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальний графік мандрівок від туристичного центру. 25 квітня 2024.
<https://bukovel.com/news/aktualnii-grafik-mandrivok-vid-turistichnogo-tsentru>
2. Аніпко Н. П. Туристичне країнознавство. Західна та Північна Європа : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 236 с.
3. Бабак Д.М. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конференції "Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України" (м. Київ, 13 жовтня 2021 р.) - К.: ІТТА, 2021. 1463 с. С.715-718.
https://tourlib.net/statti_ukr/babak.htm
4. Балджи М.Д. Транснаціональне співробітництво в сфері розвитку туристичної діяльності. Матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людиноорієнтованість, духовність, партнерство, кооперація» м. Полтава, 1 листопада 2016 р.. Полтава: ПУЕТ, 2016. 231 с. С.16-18.) Режим доступу https://tourlib.net/statti_ukr/baldzhy.htm
5. Бартошук О.В. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2011. №2. С.62-68. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід).
https://tourlib.net/statti_ukr/bartoshuk.htm
6. Борсук Є. В. Рівень розвитку індустрії та економіки туризму у Франції. Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т. Т. 2. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2021. С. 72-73.
<https://bukovel.com/news/broniuvannia-litnogo-vidpochinku-v-glempingu-vidkrito>
7. Брусільцева Г. М. Правове регулювання туристичної діяльності [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Г. М. Брусільцева, О. Г. Зима. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 214 с. Режим доступу <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22468/1/2019-%D0%91%D1%80%D1%83%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%93%20%D0%9C%2C%20%D0%97%D0%B8%D0%BC%D0%B0%20%D0%9E%20%D0%93.pdf>
8. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2017 році (за даними Адміністрації Держприкордонслужби України).

- Архів. Режим доступу
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr_u/vig2017_u.htm
9. Виїзд громадян України за кордон за країнами, до яких вони виїжджали, у 2017 році (за даними Адміністрації Держприкордонслужби України).
 Архів. Режим доступу
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/tyr/tyr_u/vigw2017_u.htm
10. В'їзний туризм. Навчальний посібник: Ніжин, Видавництво Лук'яненко В.В., 2010. 304 с. Авторський колектив: Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О., Андрєєва Г.П., Зеленська О.О., Григор'єва Т.В., Пархоменко О.Г., Дудко В.Б., Михайловський М.О., Бондар С.І. https://tourlib.net/books_ukr/vt.htm, сторінка https://tourlib.net/books_ukr/vt2-3.htm
11. Власенко Н. Як живе туристична галузь України в період війни. <https://www.dw.com/uk/yak-zhyve-turystychna-haluz-ukrainy-v-period-viiny/a-61838301>
12. Внучко С., Тимошенко Т. COVID-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та українські реалії. - Київ, 2020. 28 с. <https://tourlib.net/covid19/vnuchko.pdf>
13. Вплив міжнародного туризму на економічне зростання провідних туристичних країн та України. Наукова робота. - 47 с. Режим доступу <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/4a6dda7373b4dcd8487c874b71175a6f.pdf>
14. Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України в умовах війни. Бордун О., Шевчук В., Монастирський В., Лучка О. - с. 178 – 196 Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2022. Випуск 62 https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Bordun-Visnuk_Univer_Economics-stattya-22.pdf
15. В 2019 году иностранные туристы оставили в Украине \$1,4 млрд (ИНФОГРАФИКА): <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/v-2019-godu-inostrannye-turisty-ostavili-v-ukrai-369001/>
16. Галасюк С.С. Основні напрями розвитку туристичного ринку Франції. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. "Індустрія гостинності в країнах

- Європи". - Сімферополь, 2008. С.43-46. Режим доступу https://tourlib.net/statti_ukr/galasjuk3.htm
- 17.Гірськолижний тур Буковель на 2 дні: сезон 2023-2024. <https://visitukraine.today/uk/tours/search/girskoliznii-tur-bukovel-na-2-dni-sezon-2023-2024/step-1?interest=all>
- 18.Гугул О. Я., Оливко О. А. Роль в'їзного туризму в Україні та методи його стимулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 22, частина 1, 2018. – с. 73 – 78. Режим доступу http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/17.pdf
- 19.Давидова Д. Б. Особливості розвитку подієвого туризму у Франції . с. 207-211. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених «Туристичний та готельноресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України». Одеса – 2019. Режим доступу <https://card-file.ontu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c035fcef-b2fa-4f97-9109-15a55cb90908/content>
- 20.Данилюк А. М. Пріоритети конкурентоспроможності українсько-французького співробітництва в туристичній сфері. – Тернопіль, 2012, 109 с. Режим доступу <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/993/1/Danyliuk%20A.%20M.%20MEMTzmi-54.pdf>
- 21.Дехтяр Н. А., Пудровська М.М. Перспективи співробітництва між Україною та Францією в галузі ностальгічного туризму.Режим доступу <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivi-spivrobitnitstva-mizh-ukrayinoyu-ta-frantsieyu-v-galuzi-nostalgichnogo-turizmu>
- 22.Зайцева В.М., Корнієнко О.М. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі. Вісник Запорізького національного університету № 2(8),

2012. С. 55-65. Режим доступу <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/FViS-2012-2/055-65.pdf>
23. Замок Дракули та Діснейленд. Куди найбільше їдуть українці в екскурсійні тури восени. 13. 10. 2023. Режим доступу <https://www.rbc.ua/rus/travel/zamok-drakuli-ta-disneylend-kudi-naybilshe-1697182089.html>
24. Кнодель Л. В. Туризм і туристська освіта у Франції : монографія / Л. В. Кнодель. – Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2019. – 287 с. Режим доступу file:///C:/Users/User/Downloads/20200302_306.pdf
25. Король О. Д. Міжнародні туристичні потоки: суспільно-географічні аспекти формування та геопросторовий розподіл. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук. На правах рукопису. Чернівці, 2019. – 481 с. Режим доступу https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/dis_korol.pdf
26. Країни світу: режим в'їзду громадян України. – Міністерство закордонних справ України. Режим доступу <https://mfa.gov.ua/podorozhnim/krayini-svitu-poperedzhennya-ta-poradi-rezhim-vyizdu>
27. Коржилов Л. І. Туризм в Україні. Класифікація та види. // Ефективна економіка № 9, 2014. Режим доступу <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3345>
28. Краєвська О., Присяжнюк Ю. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму: політико-правовий аспект. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2008. Вип. 24. С. 269-278. Режим доступу https://tourlib.net/statti_ukr/kraevska.htm
29. Кривега К. В. Туристична інфраструктура: поняття і складові. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2005. Вип. 21. - С. 118-124. Режим доступу https://tourlib.net/statti_ukr/kryvega.htm

30. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Францією. 16 червня 2023 р. Режим доступу <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/294-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju>

31. Кушнірук Ю.С., Попова В.М. Економічні аспекти туристично-рекреаційного потенціалу Франції. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2019. Вип. 3, №87. С. 53-61.

32. Ляшок Д. Геополітичний контекст розвитку туризму в Україні. – Київ, 2021, 90 с. Режим доступу https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53488/1/%D0%A4%D0%9C%D0%92_2021_%D0%9B%D1%8F%D1%88%D0%BE%D0%BA%20%D0%94.%D0%9A.pdf

33. Мертве море: як в Одесі відреагували на заборону купання. Режим доступу <https://www.unian.ua/society/v-odesi-ukrajinci-vlashtuvali-subotniy-plyazh-popri-zaboronu-kupatisya-foto-novini-odesi-12297291.html>

34. Мінекономрозвитку: в 2018 році Україну стали більше відвідувати туристи Західної Європи, США, Китаю. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. 2019. Режим доступу <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=18231e82-e452-4f08-96b7-a4107556f4f4&title=Minekonomrozvitku-V2018-RotsiUkrainuStaliBilsheVidviduvatiTuristiZakhidnoivropi-Ssha-Kitaiu&isSpecial=true>

35. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні. Режим доступу <http://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRDCOVID19-Report-UKR.pdf>

36. Посольство України у Французькій Республіці. Режим доступу <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/289-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju/torgovelno-ekonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo>

37. Просування туристичних послуг на ринок в постпандемічний та післявоєнний періоди. Мельниченко С., Глушко В. Матеріали

- Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект» (м. Чернівці, 5 травня 2022 р.). - Чернівці: Технодрук, 2022. 352 с. С.173-177. Режим доступу https://tourlib.net/statti_ukr/melnychenko18.htm
38. Терещук Н. В. Розвиток туристичного ринку України на прикладі Франції. Режим доступу <https://lib.udau.edu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/0a5bf4f6-e064-4631-a2ef-ec3a9a7355b7/content>
39. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво. – Посольство України у Французькій республіці. Режим доступу <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/289-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju/torgovelyno-ekonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo>
40. Туристична галузь Франції за рік втратила € 61 мільярд через пандемію. Режим доступу <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3167902-turistica-galuz-francii-za-rik-vtratila-61-milard-cerez-pandemiu.html>
41. Туристична діяльність в Україні у 2017 році. Статистичний збірник. - Державна служба статистики України. - Київ, 2018. – 64 с.
42. Туристична діяльність в Україні у 2018 році. Туристична діяльність в Україні. Архів. Режим доступу https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/tur_dil_18.xlshtml
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm
43. Туристична діяльність в Україні в 2019 році. / Туристична діяльність в Україні. Архів. Режим доступу https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/tyr/tyr_dil/tur_d_19_u.xlshtml
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm

44. Туристична діяльність в Україні у 2020 році. /Туристична діяльність в Україні. Архів. Режим доступу https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm
- 45.4 E Conseil Interministériel du Tourisme. Paris: Service de presse de Matignon, 2019. 24 p. Режим доступу https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/dossier_de_presse_-_4eme_conseil_interministeriel_du_tourisme_-_17.05.20_cle0cd41a.pdf
46. Travel & Tourism Development Index 2021 Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future INSIGHT REPORT MAY 2022. Режим доступу https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf
- 47.15 World Travel and Tourism Council (WTTC) https://etccorporate.org/uploads/2020/07/ETC-Quarterly-Report-Q2-2020_Final-Public.pdf 16 Zoom или туристический бум: что будет с внутренним туризмом после карантина. Режим доступу <https://hromadske.ua/ru/posts/zoom-ili-12>
48. У 2023 році податкові надходження від туристичної галузі України вийшли на довоєнний рівень. Режим доступу <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2023-roci-podatkov-i-nadhodzheniya-vid-turistichnoyi-galuzi-ukrayini-viyshli-na-dovoieniy-riven>
49. Україна у цифрах 2017. Статистичний збірник. - Державна служба статистики України. - Київ, 2018. – 32 с. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
50. Україна у цифрах 2018. Статистичний збірник. - Державна служба статистики України. - Київ, 2019. – 43 с. <https://www.ukrstat.gov.ua/>

51. Україна у цифрах 2019. Статистичний збірник. - Державна служба статистики України. – Київ, 2020. – 44 с. https://www.ukrstat.gov.ua/Режим%20доступу%20figures_u.pdf
52. Україна у цифрах 2021. Статистичний збірник. - Державна служба статистики України. - Київ, 2022. – 46 с. Режим доступу https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/08/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf
53. Українські та французькі міста обмінялися досвідом розвитку туристичної привабливості 22 листопада 2019. / Асоціація міст України. Режим доступу <https://auc.org.ua/novyna/ukrayinski-ta-francuzki-mista-obminyalysya-dosvidom-rozvytku-turystychnoyi-pryvablyvosti>
54. Фестиваль “Французька весна” в Україні. Режим доступу <https://old.loda.gov.ua/news?id=59830>
55. Франко-українська програма підготовки магістрів за спеціальністю «Туризм. Культурна спадщина. Дозвілля» з Університетом Ліон-2 ім. Люм'єр (Франція). Режим доступу <https://www.hneu.edu.ua/franko-ukrayinska-programa-pidgotovky-magistriv-za-spetsialnistyu-turyzm-kulturna-spadshhyna-dozvillya-z-universytetom-lion-2-im-lyumyer-frantsiya/>
56. Франція очікує на зростання доходів від туризму після "дуже хорошого" літа. / Українська правда. 29.08.2023. Режим доступу <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/08/29/7168442/>
57. Шикіна О.В., Гончаренко Я. Є., Козловський Р. С. Динаміка показників міжнародного туризму. // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Випуск 27, 2019. – с. 24 – 29. Режим доступу http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/6.pdf
58. Які країни були популярними серед мандрівників у 2023 році: оновлений рейтинг. Озтурк І. Режим доступу <https://glavcom.ua/world/observe/jaki->

[krajini-buli-populjarnimi-sered-mandrivnikiv-u-2023-rotsi-onovlenij-rejtin-969619.html](https://ukrstat.gov.ua/ua/krajini-buli-populjarnimi-sered-mandrivnikiv-u-2023-rotsi-onovlenij-rejtin-969619.html)

59. Ярмарково-виставкові заходи у Франції. Режим доступу <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/yarmarkovo-vistavkovi-zahodi-u-franciyi>

